

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, професора Чистякової Ірини Анатоліївни
на дисертацію Тао Є «**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ
ТОЛЕРАНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА**»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми наукового дослідження зумовлена тим, що дисертант порушує проблему формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва, оскільки школа є могутнім чинником виховання майбутніх громадян своєї країни. Одним із основних завдань загальноосвітньої школи, громадських установ та організацій є формування інтеркультурної толерантності учнівської молоді, що виявляється в здатності до інтеркультурної взаємодії, комунікації та налагодження інтеркультурного діалогу. Серед потужних засобів виховання чільне місце посідає музичне мистецтво.

Посилюють актуальність досліджуваної проблеми і виявлені Тао Є суперечності між:

- суспільною значущістю інтеркультурної взаємодії в українському суспільстві, зумовленою об'єктивними процесами його культурної диверсифікації, та недостатнім теоретичним осмисленням означеного феномену педагогічною наукою;
- наявністю потужного потенціалу засобів музичного мистецтва для формування інтеркультурної толерантності підлітків та недостатньою розробленістю механізмів їх використання закладами загальної середньої освіти;
- необхідністю формування інтеркультурної толерантності підлітків та відсутністю обґрунтованої методики, що оптимально забезпечує вирішення даного цільового комплексу.

З огляду на такі міркування актуальність поданого на рецензію дослідження Тао Є «Формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва» не викликає сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри музичного мистецтва ННІ культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка з тем «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур» (реєстраційний номер 0119U103419, до 12.2021 р.) та «Теорія та методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти» (реєстраційний номер 0122U000265).

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 9 від 01.03.2021 р.) та уточнено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 6 від 20.12.2021 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Розроблено поетапну експериментальну методику формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва, що складається з низки етапів (мотиваційно-орієнтаційного, імплементаційного та результативно-рефлексивного) та передбачає впровадження педагогічних умов (актуалізація пізнавального інтересу підлітків до вивчення творів музичного мистецтва представників різних народів як засобу формування інтеркультурної толерантності підлітків; створення в закладі загальної середньої освіти середовища, сприятливого для формування інтеркультурної толерантності підлітків на уроках мистецтва та в позаурочній діяльності; застосування на уроках мистецтва та в позаурочній діяльності комунікативних технологій та діалогічних методів формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва; упровадження різноманітних форм

групової роботи для створення інтеркультурного діалогу на уроках мистецтва та в позаурочній діяльності).

Розроблено й теоретично обґрунтовано компонентну структуру формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва. Серед істотних результатів зауважимо визначену автором структуру формування інтеркультурної толерантності, розроблену на основі когнітивно-ідентифікаційного, мотиваційно-ціннісного, емоційно-оцінного та поведінкового критеріїв.

Нові факти, одержані здобувачем.

У дисертації Тао Є уперше розкрито сутність поняття «формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва»; розроблено структуру досліджуваного феномену; розроблено й упроваджено методику формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва, а також критерії та показники оцінювання рівнів їх сформованості.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

На підставі аналізу тексту дисертації можемо констатувати обґрунтованість її наукових положень та висновків, оскільки вони спираються на низку методологічних підходів, оригінальних методичних принципів та сукупність дослідницьких методів. Серед останніх визначимо теоретичні – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація науково-педагогічних праць, присвячених дослідженню проблеми інтеркультурної толерантності; аналіз позитивних концептуальних ідей педагогічного досвіду; моделювання; емпіричні – методи педагогічного спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання учасників освітнього процесу закладу загальної середньої освіти; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) – для діагностики стану й визначення рівнів сформованості інтеркультурної толерантності підлітків, експериментальної перевірки ефективності розробленої методики; статистичні – методи статистичної та математичної обробки результатів

експериментального дослідження, поданих у вигляді таблиць і рисунків задля підтвердження ефективності запропонованої методики.

Про обґрунтованість наукових результатів дослідження свідчить їх апробація на міжнародних науково-практичних конференціях: «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 2021; 2022, 2023, 2024); «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (Суми, 2022), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 2022; 2023, 2024); «Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи» (Суми, 2022; 2023, 2024), «Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи» (Кривий Ріг, 2023).

Значення для науки і практики отриманих результатів.

Обґрунтовані результати дисертаційного дослідження Тао Є у своїй сукупності розв'язують актуальну наукову проблему. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що його теоретичні позиції та методичні винайдення можуть бути використані на уроках мистецтва в закладах загальної середньої освіти для забезпечення потреб загальної мистецької освіти, позашкільної освіти та фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

У вступі доведено актуальність та доцільність кваліфікаційної наукової праці, презентовано науковий апарат дослідження, його наукову новизну, практичне значення та структуру.

У першому розділі схарактеризовано стан розробленості проблеми формування інтеркультурної толерантності в науково-педагогічному дискурсі, окреслено сутність та структуру інтеркультурної толерантності підлітків та з'ясовано потенціал засобів музичного мистецтва для формування інтеркультурної толерантності підлітків.

У другому розділі висвітлено наукові підходи та принципи формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва,

виокремлено й охарактеризовано педагогічні умови формування зазначеного феномену, а також етапи дослідно-експериментальної роботи з формування інтеркультурної толерантності підлітків.

У третьому розділі висвітлено результати експериментальної перевірки методики формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва.

Привертає увагу оригінальна методика діагностики рівнів сформованості інтеркультурної толерантності підлітків, докладний опис результатів експериментальної перевірки методики формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва. Таблиці та рисунки вдало унаочнюють результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи результати кваліфікаційної праці Тао Є, висловимо деякі зауваження та побажання.

1. У межах характеристики мотиваційно-ціннісного компонента бажано було би більше уваги зосередити на ціннісних ставленнях учнів до представників інших культур у процесі інтеркультурної взаємодії.

2. Вважаємо, що більш детальний аналіз вікових та індивідуальних особливостей підлітків сприяв би глибшому усвідомленню процесу формування їх інтеркультурної толерантності.

3. Зважаючи на інноваційність такого методу навчання, як веб-квест, автору варто було викласти методичну розробку з його використанням на уроках мистецтва та в позаурочній діяльності більш докладно.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях.

Основні теоретичні положення й висновки дослідження представлено в 7 публікаціях автора, з них 3 статті в наукових фахових виданнях України, 4 праці апробаційного характеру. Аналіз наукових робіт здобувача, що вказані у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що опубліковані роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Тао Є «Формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) є актуальним, ґрунтовним, оригінальним і завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. У кваліфікаційній праці представлено теоретичне обґрунтування й запропоновано нове розв'язання проблеми формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва. Обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, визначено сутнісний зміст основних понять дослідження.

Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову новизну і пройшли достатню апробацію. Методичний контент роботи повністю відповідає спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Тао Є «Формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Тао Є заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, професор
професор кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

М. Селіва
Ірина ЧИСТЯКОВА